

Friedrich Schneider: *Katholische Familienerziehung*. Freiburg i. B., 1936. Herder XVI + 342 lap.

Könyvünk szerzője a pedagógia jeles egyetemi tanára Kölnben, ki régebben az *Internationale Zeitschrift für Erziehung* című nagytekintélyű pedagógiai folyóiratnak volt a szerkesztője, újabban pedig több kiválóan értékes művével tette még ismertebbé a nevét (*Die Selbsterziehung, Deine Kinder und Du*), könyvet írt a katolikus családi nevelésről, melyben a XIX. század második felének fejlődéstani életszemléletével szembeszállva, Lamarck, Darwin, Haeckel, Bachhofen, Morgen, Marx, Bebel ellenére a monogámia alapján állva, a családi élet szentségét és az ebből levonható összes pedagógiai következtetéseket teszi vizsgálat és védelem tárgyává. Könyve elsősorban művelt katolikus szülők és olyanok számára készült, kik azok óhajtanak lenni, tehát a művelt rétegek érett férfi és női katolikus tagjai számára. De szolgálatot tehet a könyv, szerzőnk szándéka értelmében, az említett körön túl olyanoknak is, akik hivatásszerűen vagy szabadon választott szociálpedagógiai munkával az ifjúságnak a házasságra és a szülői hivatásra való előkészítésében tevékenykednek. Ennek a célkitűzésnek felel meg az, hogy a könyv a családalakítás és családi nevelés problémáit nem tudományos-elméleti módon tárgyalja, hanem — habár tudományos alapon — útmutatást kíván adni mindenkinek a problémák gyakorlati megoldására saját családjai körében. S emellett mégsem abban látja főfeladatát, hogy a nevelés technikájának aprólékos részleteit, a nevelői munka gyakorlati kis fogásait tárgyalja — bár hiszen ilyesmit is talál a könyvben az olvasó —, hanem hogy a helyes általános nézeteket és alapelveket ismeresse, melyeknek segítségével a szülők mint nevelők könnyebben és biztosabban juthatnak nevelői kötelességeik lelkiismeretes, helyes és sikeres teljesítéséhez, mint azok nélkül.

Ebből az alapelvből kiindulva Schneider könyvének némely részében méltán arra szorítkozhatott, hogy a nevelés tipikus alaki lefolyását csak egy vagy esetleg néhány példában mutassa be szemléletesen és részletesen s hogy ily módon oltsa bele olvasójába azt a bizodalmat, hogy a szerzett ismereteket hasonló esetek vagy feladatok megoldásában önállóan maga is alkalmazni tudja. Ami tehát a felületesen vizsgálódónak szeme előtt esetleg hézagként, hiányként tűnik föl, a valóságban szándékos, megokolt megszorítás a lényegnek kedvéért. Így magyarázható például, hogy a szerző nem tárgyalja egyenként a gyermek minden lehető hibáját, hanem a gyermeki dacnak példájánál mutatja be a gyermeki hibák kezelésének alaki lefolyását, s az olvasóra bízta, hogy az ismertetett eljárást a helyes értelemben alkalmazza a többi gyermeki hiba gyógyításában. A családi nevelés keretében előforduló problémák nagy sokasága mellett, már csak azért is, nehogy könyvének terjedelmét túlságosan megnövelje, le kellett mondania szerzőnknek arról, hogy a családi nevelés minden feladatát részletesen tárgyalja. Figyelmen kívül kellett hagynia egészen egyéni jellegű családok különleges feladatait. Ilymódon az egész tárgyalás

nagy vonásokban kronológiailag rendezett problémaszemelvényeket mutat be, melyeket egyrészt a szerző felfogása, de másrészt a mai kor szükségletei tűznek ki. A hozzáértő szakemberek föl is ismerhetik a kiszemelés indokait és módját.

Schneider a teljes tudományos apparátus lelkiismeretes felhasználásával világos előadásban, közérthető nyelven öleli fel a hatalmas tárgykörnek összes elméleti és gyakorlati ágait a következő 14 fejezetben: Házasság és család, a családi nevelés jelentősége, a házafél kiválasztása, a családra vonatkozó ismeretek, a megszületés előtti nevelés, keresztség és keresztszülők, a család vallásos légköre, a kis gyermek nevelése (ebben van szó a gyermeki hibák közül a dacnak kezelése módjáról), jutalmazás és büntetés, játék és munka, a vallásos gyermeknevelés, az irodalmi nevelés, zenei nevelés, a serdülés és éres korának pedagógiai feladatai. E gazdag és érdekes tartalomból helyszüke miatt csak egy-két fontosabb részletre vagy gondolatra mutatunk rá.

Jutalmazás és büntetés nélkül — olvassuk szerzőnk könyvében — a családi nevelést el sem képzelhetjük, de viszont ezen a téren legkönnyebb tévednie a neveléssel foglalkozó szülőnek, mert egyik eszköz sem átgondolt, hanem csupán érzelmi, sőt indulati visszahatás. Különösen sok hiba esik a büntetés körül, mert ez gyakran, különösen a nem romlott, csak csintalan gyermeknél, a becsületérzésben is sérelmet okoz, s azért nagy a lelki visszahatása, néha az egész család érzelmi életében is. A büntetés durvasága, általában a testi fenyíték ellen tüzes szavakkal hadakozik szerzőnk. Egyik főgondolata az, hogy a gyermeknek magának is be kell látnia a büntetés jogosultságát, másik, hogy a büntetést megbékélésnek kell követnie, mert a büntetés utáni szeretet a legédesebb és a leghatékonyabb. A jutalmazás körül kevesebb a hiba és a tévedés. Büntetés nélkül esetleg lehet nevelni, de helyesen felfogott jutalmazás nélkül nem, s a gyermeknek éreznie kell, hogy bár jutalmat kapott cselekedeteiért, magatartásáért, voltaképpen csak kötelességét teljesítette.

Sok, sok hasonlóan éles szemmel megfigyelt, nagy közvetlenséggel kifejtett részlete van a könyvnek, melyek együtt annak jelességét és hasznosságát megvilágítják és kétségtelenné teszik az olvasó előtt.

Igen érdekes részlete a műnek az „irodalmi nevelés” című fejezetbe beiktatott rövid, de kitűnő olvasmánykánon, melyhez hasonló a bő magyar ifjúsági irodalomból azért szeretnénk ugyanilyen elvek szerint kiválogatva látni, mert ebben az esetben is igaz a régi megállapítás, hogy néha a kevés több, mint a sok. A jól megválogatott kevés olvasmány értékesebb eredményeket érhet el az erkölcsi nevelés nehéz munkájában, mint a válogatás nélküli még oly gazdag és változatos irodalom.

Schneider könyve megérdemli, hogy fejtegetéseit mentől szélesebb körben megismerjék, sőt megérdemelné azt is, hogy egészében magyarra fordítsák.

Gyulai Agost.